

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

végzése

Az ügy száma: Gfv.VI.30.426/2021/7.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Cseh Attila előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

Az I. rendű felperes: felperes1

A II. rendű felperes: felperes2

A III. rendű felperes: felperes3

Az I-III. rendű felperések képviselője: Bihari Ügyvédi Iroda cím1

Az alperes: alperes1

Az alperes képviselője: dr. B. T. kamarai jogtanácsos cím

A per tárgya: felmondás érvénytelenségének (jogellenességének) megállapítása és egyéb

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: I-III. rendű felperések

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 45.Pf. 630.844/2021/8. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság 6.P.300.148/2020/29-II. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot e körben új eljárásra, új határozat hozatalára utasítja.

Az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű felperesek mint egyetemleges jogosultak felülvizsgálati eljárási költségét 197.000 (százkilencvenhétezer) forintban, az alperesét 100.000 (százezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperesek, valamint az alperes jogelődje (a továbbiakban: alperes, együtt: a felek) 2007. szeptember 27-én a G. G. dr. Sz.-i közjegyző által 5314.Kjő.1577/2007. ügyszámon közjegyzői okiratba foglalt „Nyilatkozatot tartozáselismerésről és kötelezettségvállalásról a Magyarországi VOLKSBANK Zrt. jogosulthoz címezve” elnevezésű okiratot írtak alá, amelyben rögzítették, hogy a felek Sz.-en ugyanezen a napon „Felhasználási célhoz nem kötött és Pénzügyi Intézmény által nyújtott kölcsön kiváltásának céljához kötött forint bankszámlára folyósított CHF kölcsönről” szóló kölcsönszerződést (a továbbiakban: szerződés) kötöttek.

[2] A szerződésben az alperes azt vállalta, hogy 132.790 CHF összegű kölcsönkeretet tart a felperesek rendelkezésére, amelyből a folyósítás időpontjában fennálló tőketartozás figyelembevételével legfeljebb mindösszesen 18.500.000 forint összegű kölcsönt nyújt számukra. A szerződés felmondásának módját, feltételeit annak 8. pontja – azon belül a 8.1.-8.4. alpontok – tartalmazták.

[3] Az alperes 2012. július 17-én a dr. G. J. közjegyző által 11060/Ü/4341/2012. ügyszámon közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozattal felmondta a szerződést. A felmondás

tartalmazta a felperesek természetes személyazonosító adatait, lakcímüket, igazolványszámaikat, a szerződés számát, valamint az azonnali hatályú felmondásra tekintettel a bank felmondáskori követelésének összegét, jogcímenkénti bontásban.

A kereseti kérelmek és az alperes védekezése

[4] A felperesek keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy az alperes közokiratba foglalt felmondása „érvénytelen”. Arra hivatkoztak, hogy a felmondás egyrészről jogszabály megkerülésére irányult, mivel jogszabály határozza meg azt, miként kell egy szerződést felmondani, amennyiben megállapítható, hogy mely szerződési feltétel megszegése történt meg, másrészről nem a felek közötti szerződésen alapult, mert nem a felperesek tartozását, hanem az alperes követelését rögzítette. Kifejtették: a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 321. §-a alapján a felmondásnak szerződésen kell alapulnia, a perbeli felmondás azonban ennek a kritériumnak nem felel meg, mert abból nem állapítható meg, hogy milyen feltételek alapján történt, ezért, ha a felpereseknek volt is késedelme, a felmondás jognyilatkozati hibája miatt joghatás kiváltására nem alkalmas, semmis.

[5] Azzal is érveltek, hogy a felmondáskor nem volt lejárt tartozásuk, tekintettel arra, hogy a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) alapján tisztességtelenül felszámított összeg 6.823,10 CHF volt, amivel álláspontjuk szerint túlfizetésben voltak. E körben hivatkoztak az Alkotmánybíróság III/10339/2016. számú AB határozatára is, amelyet úgy értelmeztek, hogy ezt a tisztességtelenül felszámított összeget az előtörlesztésükként kell figyelembe venni, így az alperes csak akkor mondhatta volna fel a szerződést, ha a felmondáskor lejárt tartozásuk összege jelentősen meghaladta volna a tisztességtelenül felszámított összeget. Ezzel kapcsolatban úgy nyilatkoztak, hogy a felmondáskor a tisztességtelenül felszámított összeg meghaladta a fennálló tartozásukat.

[6] A másodlagos kereset a szerződés 8.1. - 8.4. alpontjaiban rögzített szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítására irányult.

[7] Az alperes ellenkérelmében kereset elutasítását kérte.

[8] Előadta, a felperesek késedelmét igazolja, hogy jog

felmondás időpontjában, már csak azért sem, mivel a DH2 tv. a felmondást követően lépett hatályba.

[10] Az alperes hiteltörténeti kimutatást csatolt a felperesek felmondáskori tartozása összegének igazolására.

Az első- és másodfokú ítélet

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[12] Határozatának indokolásában rögzítette, hogy a felek között nem vitatottan az rPtk. 523. §-a szerinti kölcsönszerződés jött létre, ami alapján az alperes kölcsön folyósítására, a felperesek a kölcsön meghatározott feltételekkel történő visszafizetésére vállaltak kötelezettséget. A szerződés 8. pontja az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontjával összhangban rendelkezett az azonnali hatályú felmondás feltételeiről. A 8.1. alpont szerint súlyos szerződésszegésnek minősül, ha az adós a szerződésből eredő fizetési kötelezettségei tekintetében 30 napot meghaladó késedelembe esik, és fizetési felszólítás ellenére sem tesz eleget kötelezettségeinek.

[13] Kiemelte: az alperes által a felperesek részére 2011. július 7-én küldött felszólítás szerint az annak időpontjában fennállt lejárt tőketartozás összege 7.155,76 CHF, a lejárt késedelmi kamatokkal együtt fennálló tartozás összege 14.156,05 CHF volt. Azt a felperesek maguk sem vitatták, hogy a felszólítást követően részükről nem történt fizetés, amire tekintettel a felperesek súlyos szerződésszegő magatartását megállapíthatónak ítélte.

[14] Az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy a DH2 tv. alapján a bank által kiadott elszámolás ugyan nem került becsatolásra, azonban a tisztességtelenül felszámított összeg kapcsán a felek által egyezően előadott tényekre tekintettel kételye nem merült fel, ezért annak összegét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 266. § (1) bekezdése alapján 6.823,10 CHF összegben valósnak fogadta el. Nem értett egyet a felpereseknek azzal a hivatkozással, miszerint ezt az összeget – mint a DH2 tv. alapján a javukra megállapított tisztességtelenül felszámított összeget – előtörlesztésként kell figyelembe venni, ezért ezzel az összeggel túlfizetésben voltak, azaz utólag a törvényi rendelkezés folytán kerültek olyan helyzetbe, hogy tartozásuk nem állt fenn. Ezzel összefüggésben kifejtette: az 54/2014. (XII.10.) MNB rendelet 6. § (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy „azon el

[16] Ezekből kiindulva úgy foglalt állást, hogy a DH2 tv.-re figyelemmel történt elszámolás a felek pénzügyi elszámolásában egy utólagos korrekciót jelentett, ami azonban nem tette hatálytalanná az alperes felmondását, mivel a felperesek a felmondás hatályosulásakor fizetési hátralékban voltak, és hátralékuk a tisztességtelenül felszámított összeget nagymértékben meghaladta. Erre tekintettel nem érintette a felmondás jogszerűségét az utólagos elszámolás, nem kellett vizsgálni a perben a 2012. július 17-én kelt felmondást követően hatályba lépett jogszabályi rendelkezések eredményeként a szerződéses jogviszony egészére nézve az esetleges „túlfizetést”.

[17] Hangsúlyozta azt is: a felperesek nem tudtak a bíróság elé tární bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy szerződéses kötelezettségüket maradéktalanul teljesítették, illetőleg a banki felszólítást követően a tartozásuk rendezése érdekében lépéseket tettek. Arra sem volt adat, hogy a felszólításban szereplő tartozás összegét a pert megelőzően bármilyen formában vitatták volna. Erre tekintettel azt állapította meg, hogy a felperesek részéről a szerződésszegő magatartás megvalósult, annak ellenére, hogy utólag a tisztességtelenül felszámított összeget a tartozás összegébe be kellett számítani.

[18] Az elsőfokú bíróság azt is vizsgálta, hogy a felmondás szenvedett-e olyan hibában, amely alkalmatlanná tette joghatás kiváltására.

[19] Az rPtk. 321. § (1) bekezdésére utalva megállapította, hogy a felmondás közlése megtörtént, önmagában az a tény, hogy nem tartalmazta a felmondást megelőző időpontban fennállt tartozás összegét, amelyre tekintettel a felmondásra sor került, nem teszi azt „érvénytelenné”. A felmondást megelőzően történt 2010 áprilisi és 2011 júliusi felszólításokban a tartozás akkori összege rögzítésre került, így a felpereseknek nem lehetett kétsége afelől, hogy milyen okból került sor a felmondásra. E körben irányadónak tekintette a BH 2017.154. számon közzétett határozatot, miszerint, ha az adós nem tesz eleget a törlesztési kötelezettségének, az a felmondásra alapot adó, súlyos szerződésszegésnek minősül. Ilyen esetben a felmondásra okot adó körülmény a törlesztés elmaradása, ezért az jogszerű lesz attól függetlenül, hogy a felmondólevél nem tartalmazza pontosan a hátralék összegét.

[20] Összességében úgy ítélte, hogy a felmondás érvényes volt, arra a felper

[23] Az elsődleges keresettel összefüggésben hangsúlyozta: az elsőfokú bíróságnak elsődlegesen hivatalból azt kellett volna vizsgálnia, hogy a perbeli esetben a megállapítási kereset előterjesztésének feltételei fennállnak-e, érdemben a keresetet csak akkor vizsgálhatta volna, ha megállapítja e feltételek fennálltát.

[24] A másodfokú bíróság felhívta a Pp. 172. § (3) bekezdését, és kifejtette, hogy annak értelmében csak valamely jog vagy jogviszony fennállásának, vagy fenn nem állásának a tárgyában terjeszthető elő megállapítási kereset, tényre vonatkozóan nem. A törvény e szakaszban az előterjeszthető kereseti kérelmek fajtáit, és előterjeszthetőségük feltételeit rögzíti. Ez nem érinti az egyéb törvény által megengedett, úgynevezett sui generis megállapítási keresetek előterjeszthetőségét. Olyan tartalmú kereseti kérelem azonban, hogy „a felmondás érvénytelen”, a Pp. 172. § (3) bekezdésében írtaknak nem feleltethető meg, mert nem jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítására irányul. Ekként a másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsődleges kereseti kérelem elutasításának van helye.

[25] A másodlagos kereseti kérelem tekintetében a másodfokú bíróság mindenben egyetértett az elsőfokú bíróság ítéletében a szerződés 8.1. - 8.4. alpontjainak tisztességtelenségével kapcsolatban kifejtett indokokkal.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[26] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő – a felülvizsgálati tárgyaláson pontosított – felülvizsgálati kérelmet, amelyben az elsődleges keresetüket elutasító ítéleti rendelkezés hatályon kívül helyezését és e körben a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát kérték annak megállapításával, hogy a perbeli felmondás jogellenes. Másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérték, mert álláspontjuk szerint az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemére kihatott. A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is előterjesztettek.

[27] A felperesek megsértett jogszabályhelyként felülvizsgálati kérelmükben a Pp. 172. § (3) bekezdését és 342. §-át, a DH2 tv. 5. §-át és 6. §-át jelölték meg, továbbá hivatkoztak az 1385/2019. és 3019/2017. AB határozatok, a 4/2021. PJE és az 5/2013. PJE határozatok, valamint az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére.

automatikusan az adós szerződésszerű teljesítésének nem lehet tekinteni”. Arra is hivatkoztak, hogy az elsőfokú ítélet ellentmondó adatokat rögzített a felmondásig lejárt tartozásról.

[30] Értelmezhetetlennek tartották, hogy a 2010., illetve a 2011. évi felszólításokhoz képest egy-két évvel későbbi felmondást milyen jogszabály alapján tekintette a bíróság felmondás előtti fizetési felszólításnak. Szerintük annak a felmondást megelőző 3 hónapon belül kell többször megtörténnie.

[31] Érvelésük értelmében téves a másodfokú bíróság álláspontja arra nézve, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése alapján elsődleges keresetüknek meg kellett volna felelnie a megállapítási keresettel szembeni eljárásjogi feltételeknek. E körben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 24. § (1) bekezdés c) pontjára, és az 5/2013. PJE határozat 1. pontjára utaltak. Arra is kitértek, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése a „lex generalis” a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:80. § (3) bekezdése (tartalmilag az rPtk. 239/A. §-a) lex specialis szabályához képest.

[32] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme érdemben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását célozta.

A Kúria döntése és jogi indokai

[33] A Kúria elsődlegesen azt rögzíti, hogy a felülvizsgálati kérelemmel támadott elsődleges kereset tárgyában indult per a Pp. 7. § (1) bekezdés 18. pontja szerinti vagyoni jogi pernek minősül, tárgyának értéke azonban meg nem határozható, az első- és a másodfokú bíróság döntése pedig eltérő jogi indokokon alapult, ezért a felülvizsgálati kérelem előterjesztése a Pp. 408. § (1) és (2) bekezdése alapján nem volt kizárt, így a felülvizsgálat kivételes engedélyezése iránti kérelem előterjesztésére nem volt szükség.

[34] A felperesek felülvizsgálati tárgyaláson pontosított felülvizsgálati kérelmére tekintettel a Kúria rögzíti továbbá, hogy a felülvizsgálati kérelem nem érintette a másodlagosan (a perbeli szerződés 8.1. - 8.4. pont alpontjaiban foglalt szerződési feltételek tisztességtelenség miatti érvénytelenség

[37] A felperesek említett kereseti kérelme – a tartalom szerinti elbírálás elvére [Pp. 110. § (3) bekezdés] tekintettel – nem a perbeli alperesi felmondás „érvénytelenségének”, hanem jogellenességének megállapítására irányult. A felmondás a szerződésszegés jogintézményéhez (azaz a szerződés teljesítésének létszakához) kapcsolódik, alapvető joghatása, hogy az érintett felek közötti jogviszony megszüntetését eredményezi [rPtk. 321. § (1) bekezdés]. E joghatás kiváltásához a felmondás jogszerűsége szükséges, amit az adott szerződés érvényes rendelkezései és az irányadó jogszabályok alapján kell megítélni. Ez a megítélés fejezhető ki annak megállapításával, hogy a felmondás jogszerű vagy jogszerűtlen (utóbbival azonos tartalmú kifejezéssel élve: jogellenes).

[38] A felmondás fenti kötelemszüntető funkciójából pedig következik, hogy jogszerűtlensége (jogellenessége) egyúttal a jogviszony fennállását (a támadott felmondás által meg nem szüntetett voltát) is jelenti. Perjogi értelemben tehát a felmondás (helyesen) jogszerűtlensége (másképpen: jogellenessége) iránti kereseti kérelem (petitum) szükségszerűen magában foglalja a felmondással megszüntetni szándékozott jogviszony fennálltának megállapítása iránti kereseti kérelmet is, amelynek előterjesztése a Pp 172. § (3) bekezdése értelmében nem kizárt.

[39] A Kúria megjegyzi, az, hogy a felmondás megfelel-e a szerződés vonatkozó rendelkezéseinek és az irányadó jogszabályoknak, vagyis jogszerű vagy jogellenes-e, nyilvánvalóan nem ténykérdés, hanem jogkérdés.

[40] A másodfokú bíróság mindezekre figyelemmel tévesen minősítette a felperesek elsődleges keresetét a felmondás mint „tény” fennállásának megállapítása iránti, a Pp. 172. § (3) bekezdése körében meg nem engedett keresetnek, amiből következően jogszabálysértően utasította el azt önmagában ezen okból. Tévedett tehát a másodfokú bíróság, amikor nem bírálta el érdemben a felperesek elsődleges keresetét elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezés elleni fellebbezést.

[41] Az elsőfokú ítélettel kapcsolatban a Kúria azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság jogi álláspontja nem áll összhangban az elsőfokú ítélet meghozatala után (de a másodfokú ítélet meghozatala előtt) a Kúria Jogegységi Tanácsa által 2021. március 12-én hozott, a devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűségének megítéléséről szóló 4/2021. PJE határozatban (a további

[43] A jogegységi tanács a PJE határozatban megállapította: „A devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződések részleges semmissége miatt szükséges elszámolási kötelezettséget előíró 2014. évi XL. törvény szerinti elszámolás nem zárja ki, hogy a bíróság a polgári jog szabályai szerint utólag vizsgálja, hogy alapos volt-e a pénzügyi intézmény részéről a szerződésnek az adós fizetési késedelmére alapított felmondása.”

[44] A PJE határozat indokolásának IV. pontjában részletesen levezetett álláspont értelmében a DH1 tv. szabályozási céljából és a DH2 tv. funkciójából adódóan – figyelemmel az elszámolás módszertani kérdéseit, gyakorlati-technikai lebonyolítását szabályozó 54/2014. (XII. 10.), 42/2014. (XI. 7.), valamint 58/2014. (XII. 17.) MNB rendeletekre, továbbá az Alkotmánybíróság 3019/2017. (II. 17.) és 3330/2020. (VIII. 5.) AB számú határozataira is – a jogalkotónak a DH2 tv. szerinti elszámolással nem volt célja a DH2 tv. hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések felmondása jogszerűsége kérdésének megítélése, az e törvényben és a kapcsolódó MNB rendeletekben meghatározott elvek és módszerek szerinti elszámolás tehát nem érinti a szerződés pénzügyi intézmény által közölt korábbi felmondásának jogszerűségét, amit helyesen a polgári jog egyéb, általános szabályai alapján kell megítélni (PJE határozat indokolás IV/3. pont).

[45] A kifejtettekből következően a Jogegységi Tanács úgy ítélte meg, nincs akadálya annak, hogy a fogyasztó a felmondás jogellenességének, a jogviszony fennállásának megállapítása iránt keresetet indítson. Ebben a perben érdemben vizsgálható, hogy a felmondásban megjelölt indok fennállt-e és alkalmas volt-e arra, hogy a jogviszony megszüntetését megalapozza, a felmondás pedig mindezekre figyelemmel alapos volt-e (PJE határozat IV/4. első bekezdés).

[46] A PJE határozat IV/8. pontjában a Jogegységi Tanács rögzítette továbbá, hogy a fentiekkel ellentétes álláspontot tükröző ítéletek nem követhetők.

[47] A Kúria rámutat arra is, hogy a PJE határozat IV. részében – különösen annak 6. és 7. pontjaiban – írt elszámolási módszer figyelembevételével állapítható meg az adott szerződés fizetési késedelemre alapított felmondásának jogszerűsége.

felülvizsgált elszámolást (a tisztességtelenül felszámított összeg aggálytalan megállapítása céljából), továbbá az alperest tételes, számszaki kimutatás csatolására kell felhívnia egyrészről a szerződéskötés időpontjától kezdődően a felmondásig terjedő időtartam alatt a felpereseket a tisztességtelenül felszámított összegek nélkül terhelő havi törlesztőrészek kimutatására, másrészt ugyanezen időszakra vetítve a felperesi teljesítések (törlesztések) kimutatására, a törlesztőrészek egyértelmű összegének és a törlesztési időpontoknak a konkrét megjelölésével. Az így beszerzett tényadatok rendelkezésre állását követően kell elvégeznie az elsőfokú bíróságnak a felperesek befizetéseinek az aktuálisan előírt havi tartozásokra vetített elszámolását úgy, hogy az időközben, a tisztességtelenül felszámított összegekre teljesített befizetéseiket a PJE határozatban írtak szerint el kell számolnia a javukra.

[51] Az így – törlesztésenként – végigvezetett elszámolás eredményeként kerülhet az elsőfokú bíróság abba a helyzetbe, hogy meghatározza, a felpereseknek volt-e fizetési hátraléka a felmondás időpontjában, ha volt, konkrétan milyen összegű, és az – az arányosság követelményére figyelemmel (PJE határozat 7. pont) megítélt szerződésszegésként – jogszerűvé tette-e a felperes azonnali hatályú felmondását.

[52] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése utaló szabálya folytán alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően, a felperesek kérelmére tárgyaláson bírálta el.

[53] A végzés elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdésének d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[54] Pp. 172. § (3) bekezdés

4/2021. PJE

A döntés elvi tartalma

[55] I. A megállapítási kereset előterjesztésének feltételeire vonatkozó eljárási szabályok nem zárják ki a felmondás jogellenességének megállapítása iránti kereset benyújtását.

II. A devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződések részleges

Budapest, 2022. február 8.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr.
Gombos Katalin s.k. bíró